

Nemzeti **A**grárgazdasági **K**amara

**Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék vízháztartás
javításának lehetőségei a klímaváltozás tükrében c. konferencia**

Szabó Sándor

Megyei elnök

NAK Hajdú-Bihar Megyei Szervezete

Debrecen, 2015. június 3.

Elindult egy közös gondolkozás ...

A NAK Hajdú-Bihar Megyei Szervezete 2014-ben ezért is fogadta örömmel és karolta fel azt a civil kezdeményezést – ennek ötletgazdái itt ülnek közöttünk -, melynek keretében javaslatot tettek a klímaváltozást indukáló és talajvízhiányt megszüntető Hajdúhátsági – Erdőpuszták – Ligetalja – Nyírségi többcélú vízellátó rendszer (HELN RV) kiépítésére.

*„Gondolkozz globálisan,
cselekedj lokálisan!”*

Alapvető célok

- **Mindkét megyében a környezeti állapotok javítása**
- **A talajvízháztartás szabályozása, helyreállítása**
- **A Debreceni Nagyerdő vízháztartási helyzetének javítása**
- **A többcélú/jóléti tőrendszerek kialakítása, a meglévők vízpótlása**
- **Öntözési lehetőség biztosítása**

Vízkezelés

- **Érintett terület: 3 000 km²**
- **Érintett Települések: 78 db**
- **Érintett Lakosság szám: 530 000 fő**
- **Felújításra kerülő csatorna hossz: 469 km**
- **A komplex vízellátó rendszert 2 db vízkivételi mű működteti.**

A rendszer elektromos energia ellátását az elosztó tározótavaknál a beruházás részeként megépítendő 2 x 1,5 MW/ó kapacitású napelemes erőmű fogja biztosítani.

A kiépített monitoring rendszer is ezzel az elektromos energiával fog üzemelni.

Tározótavak kiépítése

Hajdú-Bihar Megye

Sorsz.	Név	Kapacitás m ³	Érintett Csatornák	Érintett település
1.	Szentgyörgyvölgy	150 000	Tóció	Debrecen-Józsa
2.	Lovásszugi	300 000	Tóció	Debrecen-Szepes
3.	Bocskai	800 000	Fővezeték ellátó	Bocskaikert
4.	Hadházi	300 000	VII/1. mellék ág Érpatak Hajdúsámsoni csatorna	Hajdúhadház
5.	Aradvány	300 000	Kati patak Nyíradonyi csatorna	Nyíradony- Aradványpuszta
6.	Csonkás	400 000	Kálló-Konyári ág Villangó csatorna	Nyírac nád
7.	Kopplaló	150 000	Fülöp ér	Fülöp
H-B Megye összesen:		2 400 000		
Két megye összesen:		5 600 000		

Javaslat a rendelkezésre álló vízmennyiségek Igény szerinti eloszlásáról Hajdú-Bihar Megye

Csatorna neve	Hossza (km)	Vízmenny. (l/sec)
Kondoros csatorna	22,0	200,0
Csereág csatorna	14,0	150,0
Hajdúsámsoni csatorna	16,0	200,0
Kati ér	30,0	300,0
Nyíradony csatorna	25,0	150,0
Kálló-konyári ág	42,0	300,0
Villangó csatorna	30,0	200,0
Fülöpi ér	22,0	150,0
Tóció-csatorna	22,0	250,0
Kösely csatorna	14,0	200,0
Hajdúsági öntözések		600,0
H-B megye összesen:	237,0	2700,0
Két megye összesen:	499,0	4700,0

A mezőgazdaságról ...

A mezőgazdaságnak lépést kell tartania ezzel a növekedéssel, hogy biztosítsa a megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszer és nyersanyag előállítását.

A termelékenységet a természeti adottságok

- Éghajlat
- Domborzat
- Talajviszonyok
- vízrajzi viszonyok
- természetes növényzet

és a társadalmi berendezkedés

- termelőerők fejlettségi szintje
- munkaerő szakképzettsége
- beruházási lehetőségek
- a termelési térség és a fogyasztópiac egymáshoz viszonyított helyzete
- táplálkozási szokások
- gépesítés

egyaránt befolyásolja.

A vízellátó rendszer lehetőségei

A vízellátó rendszer kiépítésével érintett területen lehetőség lenne arra, hogy ezt az elődeink által elindított és a klímatis hatásokkal súlyosbított természetkárosítást hosszú évek során hozzáértéssel, az új, megváltozott körülmények között korigáljuk:

1. javítsuk az érintett területen a termőföld vízellátását,
2. segítsük elő az erdők alatti talajvíz szintjének kedvezőbb változását,
3. állítsuk helyre (ahol erre lehetőség van) a vizes élőhelyeket, tocsogókat,
4. folyamatosan biztosítsuk a vad-itatóhelyeket.

Mindezek szükségességét egy MTA tanulmány is alátámasztja.

A Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Intézete évek óta vizsgálja – méri a Hajdúhátsági – Nyírségi terület talaj és talajvízadottságait.

/A hajdúhátsági - nyírségi terület talaj és talajvíz adottságainak összefoglalója mérési eredmények alapján.

Készítette: Dr. Tóth Tibor és Dr. Balog Kitti, Budapest, 2015./

MTA tanulmányról

Az érintett területen belül 5 település:

- **Nyírbogát**
- **Mikepércs**
- **Máriapócs**
- **Nyírgyulaj**
- **Hajdúsámson**

határában, 9 talajvíz kutat létesítettek a 2012-es év folyamán hosszú-távú talajvízszint monitoring céljából. A mintavételi helyek különböző típusú erdőket (akác, nyár, tölgy) illetve lágyszárú vegetációval fedett (rét/legelő) és mezőgazdasági területeket (kukorica, napraforgó) foglalnak magukba. Az elvégzett munka (2012-14) eredményeiről rendelkezésünkre bocsájtott összefoglaló:

- **egyértelműen visszaigazolja az évek óta hangoztatott aggodalmaink valóságát**
- **sürgetőleg érzékelteti, hogy a jövőnk érdekében generációnk feladata elodázhatatlan**

A tanulmány összességében a csatorna kialakítása pozitív hatást fejthet ki a térség egyenletesebb vízellátásának kialakításán keresztül. Hatása a mezőgazdasági művelés szempontjából elsődleges fontosságú, s a tanulmányban megadott kikötéseket figyelembe véve az erdőkre sem lesz negatív hatása.

A vízkormányzás jelentős változásokat hozhat mindkét megyében a mezőgazdaságot érintően is!!!

Hajdú-Bihar Megyei Vízigény felmérés eredményei (2014. március 11.)

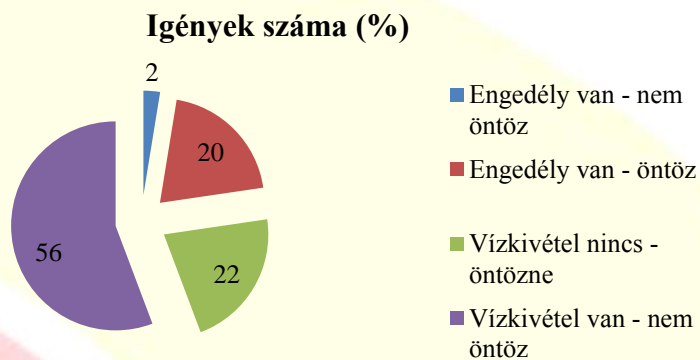
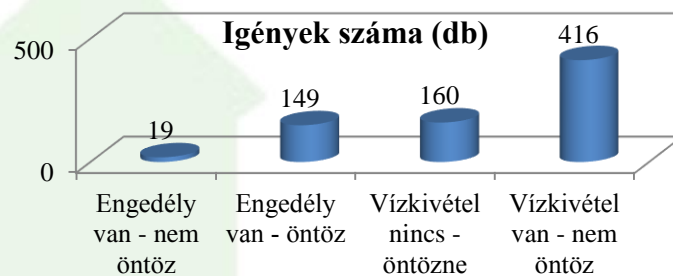

Hajdú-Bihar megyében összesen 741 db igénylés érkezett a felszíni vizekből való öntözési igényfelmérés tekintetében.

A kiértékelt adatok alapján megállapítható, hogy a beérkezett igények alapján sok esetben 413 db (55,74%) esetben vízkivételi lehetőség van, viszont öntözés nem valósul. Az összes felmérésből viszonylag kevés 19 db (2,56%) esetben fordul elő, hogy engedéllyel rendelkezik, mégsem valósul meg öntözés.

Megnevezés	Igény (db)	Igény (%)	Terület (ha)	Terület (%)	Igényelt vízmennyiség (m ³)	Igényelt vízmennyiség (%)
Engedély van – nem öntöz	19	2%	802,16	3%	812 180	1%
Engedély van – öntöz	149	20%	15 353	52%	87854673	75%
Vízkivétel nincs – öntözne	160	22%	2 742	9%	3043840	2%
Vízkivétel van – nem öntöz	415	56%	10 563	36%	25561828	22%
Összesen:	741	100%	29 460	100%	117 272 521	100%

Hajdú-Bihar Megyei Vízigény felmérés eredményei (2014. március 11.)

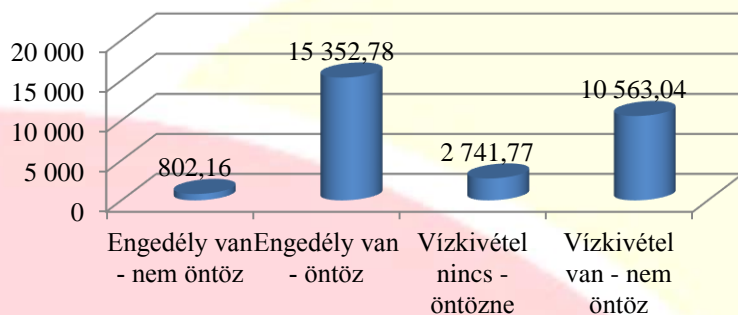

Hajdú-Bihar Megyei Vízigény felmérés eredményei (2014. március 11.)

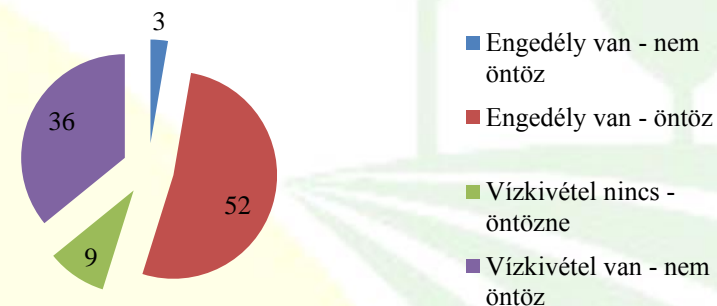

Az igényelt terület nagysága 29.459,76 ha. Az adatok alapján kimagaslóan sok 15.352,78 (52,11%) ha az a terület ahol engedéllyel rendelkeznek és öntöznek is, ezt követi 10.563,04 (35,86%) hektár azon területek ahol vízkivételi lehetőség van, viszont nem öntöznek. Megállapítható továbbá, hogy az érintett területekből 2.741,77 (9,31 %) hektárnál vízkivételre nincs lehetőség, viszont öntöznének, és csupán 802,16 (2,72 %) hektár az terület ahol rendelkeznek engedéllyel és mégsem öntöznek.

Igényelt terület (ha)

Igényelt terület (%)

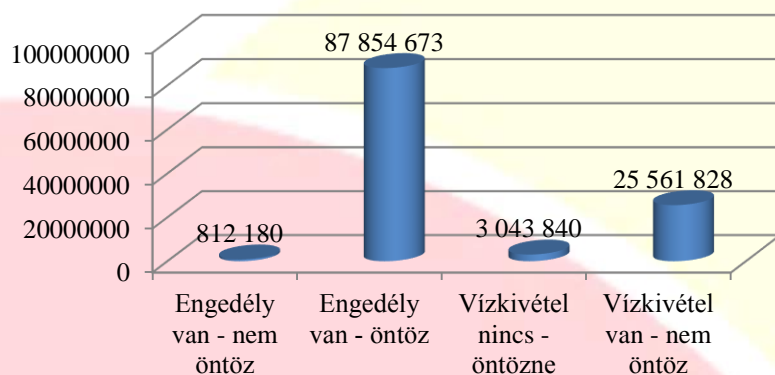
Hajdú-Bihar Megyei Vízigény felmérés eredményei (2014. március 11.)

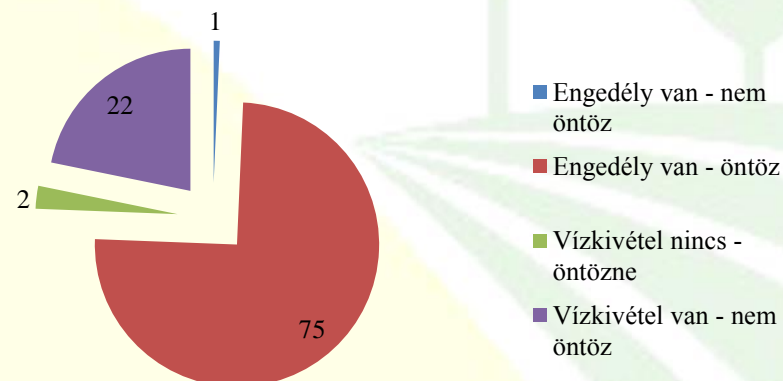
Igényelt vízmennyiség tekintetében elmondható, hogy 87.854.673 m³ vízigény merül fel azok körében ahol engedéllyel rendelkeznek és öntöznek, ezt követi 25.561.828 m³-el azok akiknek lenne vízkivételi helye és nem öntöznek.

A feldolgozott, kiértékelt adatokból látható, hogy Hajdú-Bihar megyében jelenleg is nagy számban öntöznek. Továbbá az is látszik, hogy további öntözésfejlesztésre is szükség mutatkozik, hogy azok részére is elérhetővé váljon az öntözővíz, akiknek jelenleg nem elérhető, de szeretnének öntözni.

Igényelt vízmennyiség (m³)

Igényelt vízmennyiség (%)

Összefoglaló

- 2014 márciusában fejeződött be a mezőgazdasági célú öntözési igények felmérése. Országos igényként merül fel, hogy a gazdák a jelenlegi mintegy 130 ezer hektárral szemben több mint 330 ezer hektáron öntöznének, ha lenne rá lehetőségük.

Vízigény típusa	Igényszám (db)	Igényszám megoszlása (%)	Igényelt terület (hektár)	Terület megoszlása (%)	Igényelt vízmennyiség (m ³)	Vízmennyiség megoszlása (%)
Engedélyes, 2014-ben öntöz	83	1,3	4 036,4	1,2	3 790 222	0,6
Engedélyes, 2014-ben nem öntöz	685	10,8	109 225,7	33,1	228 685 933	36,2
Öntözne, nincs engedélye, van vízkivételi lehetőség	2 633	41,6	90 642,5	27,5	118 099 926	18,7
Öntözne, nincs vízkivételi lehetőség	2 934	46,3	126 119,5	38,2	280 869 452	44,5
Összesen	6 335	100,0	330 024,1	100,0	631 445 533	100,0

Forrás: Zárójelentés a NAK mezőgazdasági vízigény-felméréséről

Összefoglaló

Öntözési igényfelmérés eredményei megyénként

Megye	Igényszám, db	Igényelt terület, ha	Igényelt mennyiség, ezer m ³
Hajdú-Bihar	746	25 778	115 327,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	712	14 601	28 359,6
Jász-Nagykun-Szolnok	629	69 289	211 471,4
Békés	621	53 162	54 900,2
Győr-Moson-Sopron	515	16 954	24 931,1
Vas	500	5 193	3 327,9
Csongrád	489	25 087	53 802,1
Pest, Budapest	384	8 673	9 650,6
Bács-Kiskun	378	24 847	29 860,6
Fejér	265	30 275	32 023,4
Baranya	217	11 651	9 541,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	193	13 261	14 242,6
Somogy	183	9 293	16 593,5
Zala	138	2 912	3 279,8
Veszprém	110	3 060	6 853,2
Tolna	79	7 096	9 081,7
Heves	79	5 387	4 460,4
Komárom-Esztergom	70	2 242	1 869,7
Nógrád	28	1 267	1 875,4
Összesen	6 336	330 029	631 452,5

Forrás: Zárójelentés a NAK mezőgazdasági vizigény-felméréséről

Összefoglaló

Alapvető feladatunk, hogy a vízkormányzási rendszer biztosította lehetőségekkel éljünk, a benne lévő potenciálokat okosan használjuk ki és fel.

- A jelenleg is meglévő és a megépítendő 5,6 mill m³-es tározókapacitás biztosítaná a lehulló csapadék öntözési célú visszatartását is.
- Ennek a rendszernek a megvalósítása – üzemeltetése hosszabb távon biztosítaná az öntözéses gazdálkodás háttérét, a nagyobb élőkommunka igényű kultúrák újraindítását.
- Az öntözővíz eljuttatása ebben a térségben a jelenlegi hátrányos helyzetből való kitörést erősítené.
- Az öntözött területen termelési rendszerben foglalt rendezőelvek mellett termelhető kultúrnövényekről is beszélhetünk: pl, a dohánytermelés újraindítása, a hazai cukorcirok termőterületének növelése, vagy a csicsóka termelés termőhelyi területének növeléséről.

A vízkormányzási rendszer fő célkitűzéseinek megvalósulása esetén a térség talajvíz ellátottsága biztonságossá válna, ezáltal az egész társadalom előnyére szolgálna, mivel jelentősen javulna a klíma.

Nemzeti **A**grárgazdasági **K**amara

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!